

GAZETĂ TRANSILVANIEI.

Redactiunea si Administratiunea:

Brasovu, piat' i mire Nr. 22. — „Gazetă“ ese:

Joi' si Duminec'a.

Pretiul abonamentului:

pe unu anu 10 fl., pe siese luni 5 fl., pe trei luni

2 fl. 50 cr. — Tieri esterne 12 fl., pe unu anu séu

28 franci.

Se prenumera:

la postele o. si r. si pe la dd. corespondenti.

Anunțurile:

ună serie garmondu 6 cr. si timbru de 30 cr.

v. a. pentru fiacare publicare. — Scrisori ne-

francate nu se primește. — Manuscrise nu se

retransmitu.

Anulu XLII

Joi, 24 Maiu | 5 Iuniu

1879.

Nr. 41.

Brasovu, 23 Maiu / 4 Iuniu.

Peste cîteva dile se implinește anulu, de candu s'au adunat reprezentanții marilor poteri la Berlin spre a face pace in Orientu. Sperantia era mare pe atunci, că areopagul européun va dă o soluție drăptă și multiamitóre incurcatei cestiuni orientale, și că astfelui va inaugura in adeveru o era de liniste și inflorire a popórelor. Operă ce a creat'o in se Congressulu după cîteva septemani a desamagituit pe toti cei ce se nutreau cu asteptari mari și opiniunea generala era, că tractatul încheiat la Berlinu va deveni cu timpulu numai unu isvor de noue incurcaturi in Orientu.

Evenimentele petrecute de aprópe unu anu de dile ne arata, că temerile ce se manifestau față de efectele posibile ale acelui tractat au fostu forte intemeiate. Pena astazi abia pe jumetate s'au potutu executa hotaririle Congressului euro-peanu si ce privelisice ne ofera starea actuala a lucurilor in Orientu? Ostirile russesci inca nu s'au retratu din Bulgari'a; agitatiunea in acestu principatu pentru unirea tuturor Bulgarilor ieșe dimensiuni totu mai mari si irritatiunea poporatiunei bulgare din Rumeli'a orientala e atât de mare incătu noulu guvernatoru turcescu Aleco-pasi'a a fostu silitu la intrarea s'a in Filipopolu se'si schimbe fesulu cu caciul'a bulgarésca si se lasă se arboreze standartul bulgaru in locul celu turcescu; din celelalte provincii crestine ale Sultanului din Macedonia, Albani'a, Epiru, Thessali'a nu audim decătu de maceluri, de bande de insurgenți ce se formeză neincetatu, de comitete revoluționare s. a. s. a. Serbii se ciocnescu, din candu in candu cu Aronautii si Muntenegrul isi da silintie zadarnice spre asi regulă fruntariele de către Albani'a, conformu tractatului dela Berlinu; intraceea Aronautii se prepara de a se contrapune trupelor austriace la eventual'a ocupare a pasiilecului Novibazaru si anevoie ii vorb abate dela acăt'a amenintiarile ce le face Turci'a pro forma in favorul strictei esecutari a conventiunei incheiate cu Austro-Ungari'a; in fondu in se tronéza, că unu mare semnu de intrebare conflictulu greco-turcescu, care a devenit fórte acutu.

Congressulu in intielegiunea lui inalta a lasatu cestiunea gréca neresolvata si a tramsu pe Greci cu pasurile loru la Constantinopolu, se se intielégă si inpace acolo cu Sultanulu. Nu potea se fia dăr' nimicu mai naturalu decătu că „rectificarea fruntarielor dintre Greci'a si Turci'a“ cumu a numit'o congressulu se nu pote face nici unu pasu inainte, pe cătu timpu depindea numai dela stabilitate unei intielegeri intre Turci'a si Greci'a. Eră claru, că Turci'a de buna voie nu va jertfi alte provincii ale sale spre a impacá pe Greci, si că acăt'i earasi nu se voru multiami cu puçinu, cu deosebire sciindu, că la spatele loru sta una séu mai multe din marile poteri. Dá, Gréci'a este actualmente mai norocita că Romani'a, ea are unu protector si acestu protectoru este — Franci'a. Waddington, ministrulu de esterne francesu, voiesce se aiba si elu parte la fericirea popórelor Orientului si de aceea a imbraçõesiatu caus'a Greciei.

D-lu de Waddington, desi anglesu de origine, a aratatu că posedă virtutea francesa a comple-santiei in mare gradu si astfelui a evitat cu rigo-rozitate orice ar' fi potutu se turbure pe poternicul dilei dela Berlinu si Petersburg, ba atentiu se a a mersu asia de departe incătu n'a voit u se se desparta de Germania nici macaru in cestiunea re-cunoscerei Romaniei, cu tōte că Russi'a si Austro-Ungari'a se grabisera a tramite reprezentanții loru la Bucuresci. Cestiunea gréca este aceea, care mai puçinu pote se supere pe Russi'a séu pe Germania, de aceea si-a ales'o d. Waddington pentru că se elupte unu succesu diplomaticu, spre a corege opiniunea ce domnesce asupra lui in Franci'a. Ce va fi déca Turci'a va mai perde o provincia, Epirul séu Thessali'a séu amendou? Russi'a nu va plange

si Franția va dobêndi unu mare succesu diplomaticu, care i va redică vidi'a in Orientu.

Asia a cugetatu d. de Waddington candu a adresatu cătra poteri o scrisore circulara in favo-ru pretensiunilor Greciei propunendu intrunirea unei conferențe a ambasadorilor in Constantiopolu. Este cunoscutu că tractatulu dela Berlinu a previedutu intrevenirea marilor poteri pentru ca-sulu, candu nu s'ar' poté stabili o intielegere intre Turci si Greci. Casulu acest'a era datu de multu, dăr' nici un'a din poteri n'a luatu pena acuma ini-tiativa. Franția in fine a reesitu a castigă con-semtiementul poterilor la aceea că ambasadorii loru se se consulte intre sine asupra cestiunei frun-tarielor grecesci, fara de a tiené o conferența formală.

Intraceea Grecii vedu, că nu voru ajunge asia usioru a-si vedé implinite dorintiele, de aceea se inarméza si cauta de a sterni revolutiune in Epiru si in Thessali'a, organizandu si tramitendu acolo in ascunsu bande de insurgenți. Turci'a din parte-i nu a intardiatu de a luă mesuri de aperare si a concentrat la fruntariele regatului grecescu mul-time de trupe. Guvernul grecescu protestéza acuma la marile poteri in contra acestei concentrari care amenintia tiér'a cu o invasiune turcesca si unu organu alu acestui guvern striga, că déca Europa va parasi pe Greci, ei sunt in stare de dă focu Orientului in tōte patru unghirile lui. — Asiaz stamu deocamdata cu tractatulu dela Berlinu.

Cronică evenimentelor politice.

Cu publicarea autografului imperatescu, prin care s'a disolvatu Reichsrathulu si s'au ordonat noue alegeri, a inceputu a g i a t i u n e a e l e c t o r a l a i n A u s t r i a . Intre multele apeluri si programe ale diferitelor partide merita o deosebita atenție apelulu comitetului centralu electoralu alu partidei conservative, alu caruia siefu este comitele de Hohenwart. Dupa cumu stau astazi lucrurile, Hohenwart cu soçi sei de principie au siansele cele mai favorabile de a veni earasi la guvern. Hohenwart, de candu a fostu resturnatul de cătra Unguri, a totu lucratus la crearea unei mari partide conservatore, care se „mantuiescă“ in sensulu adeveratu alu cuventului Austri'a. De candu a cadiutu cu asianumitele „articule funda-mentale“, in cari isi formulaseră Cehii pretensiunile loru la 1872 si cari aveau consemtiementul seu, d. Hohenwart a devenit totu mai moderat si a capetatu o frica de ori-ce straformari mai radicale. Cu tōte acăste comitele de Hohenwart doresce din totu sufletulu seu o straformare cătu mai grabnica a vietiei de statu in Austri'a, o schimbare a sistemu-lui. Elu spera că acăt'a se pote ajunge print'r'o comună conlucrare a tuturor elementelor conservative din Austri'a. Apelulu electoralu alu partidei conservative ne ofera prin urmare unu deosebitu interesu. Precauti, cumu sunt intot-deauna conservativii, evita de a desvoltă unu programu de-talatu, dăr' pentru aceea desdaunéza lumea curiosă spuindu-i cu puçine cuvinte ceea ce voiescu. Eata ce dicu ei :

„Voimur se pasim pretutindenea cu energia in contra coruptiunii, care a luatu deja dimensiuni atât de inspaimantăre si voimur se ajutam cu dreptului, că se vina earasi la valore pe tōte terenile vietiei publice, voimur se restabilim deplină intielegere intre biserică si statu; voimur se facem, că egală in dreptatire a tutu-ror u nationalitatilor din Austri'a, basata in istoria si garantata prin lege, se devina unu adeveru si se ingrijim pentru aceea, că in viitoru se se bucură toti de libertatile constitutiunale, nu numai o singura partidă; voimur se stabili unu ordinea definitiva atât de necessaria a finan-ceilor statului si se asiguram patriei noastre possi-

bilitatea a poté se intrevina in cestiunile politicei esteriore cu tōta ponderositatea unei poteri mari. Voimur se urmarim in fine aceste scopuri nu pe calea returnarei institutiunilor sustătorie, ci pe aceea a desvoltarei pacinice si constante, pentru că numai ceea ce se creaza astfelui ofera garantă durabilitatii.“

„Mare si grea este problem'a acăt'a, cu tōte că ne invetia o singura ochire asupra stării de planșu, care ne-a remasă mostenire dintr'o periodă, candu partid'a conservatoriu era lipsită de influență ce-i compete. De aceea in se este si necessariu, că in momentulu acest'a insemnatul, toti, căti vedu claru, in ce stare se afă patri'a, se 'si dé man'a in unire si cu firmitate, că nu cumva ceea ce ar' poté se fia pote mai bunu se devina inimicul la ceea ce este bunu . . . Unei asemenea conlucrari a conservativilor din tōte tierile austriace 'i va succede marea opera de a prepară patriei noastre multu cercate unu viitoru mai fericit. Si acăt'a se dé Ddieu !“

Apelulu acest'a alu partidei conservative, sub-scrisu de comitele Hohenwart că presiedinte alu comitetului centralu electoralu, apoi de comitele Czartoryski, Falkenhahn, printiulu Lichtenstein s. a., desi este scrisu in terminii cei mai moderati si desi contine asigurarea, că n'au de gandu a returnă starea de față a lucurilor, totusiu nu se pote negă, că este petrunsu de unu spiritu reac-tiunariu, care incepe a predomină totu mai multu ceturile politice din Austr'ia. Căci ori si căta silintia si-ar' dă cineva de a-si inchipu o desvol-tare „pacinica si constantă“, care se pote duce la scopulu dorit u Hohenwart si soți, nu va ajunge la unu rezultat multiamitoriu. Fara sguduire nu se pote schimbă unu sistem, sub care „corrup-tiunea a luatu dimensiuni atât de mari“, nu se pote face, că „dreptulu tuturor se vina la valore si egală in dreptatire a nationalitatilor se devina unu adeveru.“ Dăr' si in casulu celu mai bunu, candu Hohenwart ar' veni la guvern, nu s'ar' poté realisă tōte aceste asia usioru si este inca o mare intrebare, déca conservativii voru fi si in faptele loru totu atât de scrupulosi că in apelurile loru.

Caracteristica pentru directiunea ce au luat o lucruri in Austri'a este si uniunea celor două partide ale marilor proprietari din Moravi'a, adeca a conservativilor cu decembristii (aderintii guver-nului.) Aristocratii Moraviei au ajunsu la acea convictiune, că corespunde mai multu interesului loru, că a unui elementu omogenu, că se nu stă divisati paralisandu-se unii pe altii, ci se conlucră cu totii spre rezolvarea marilor probleme ale diley. Cari sunt aceste probleme? Nu ni-o spunu in apelulu loru si pote, că afara de comitele Taaffe voru fi puçini, cari voru fi in chiaru despre ma-rimea adeverata a problemei, la a careia rezolvare se chiama astazi cu intetire tōte partidele Austriei. Deocamdata d. Taaffe pote se fia multiamitoru cu mersulu lucurilor. Alegările pentru Reichsrath se voru incepe in 24 Iuniu si se voru fini in 12 Iuliu a. c. si ne voru oferă inca multe momente interesante.

Noulu guvernatoru alu Rumeliei orientale pri-cipele Vogorides alias Aleco-pasi'a a sosit in Filipopolu Marti'a trecuta, unde a fostu primiți mai multu cu tacere si cu recela de poporatiune. Indata după sosire se duse la biserică bulgara, unde fu primiți de Exarchu, care după seversirea serviciului divinu adresă guvernatorului unu dis-cursu in limb'a bulgara, in care ilu felicită si da espressiune sperantiei, că principele Vogorides că fiu alu ilustrului Bulgaru, care celu d'antai a deschisu biserică la Constantinopolu, biserică bulgara, care apoi a devenit independentă, inzestratul fiindu cu calitati eminente, va sci se aplice nouele insti-tutiuni ale tierei spre fericirea ei. E caracteristicu că fiul marelui Bulgaru n'a intielesu discursulu

Exarchului, si dupa ce i s'a tradusu i u limb'a francesa, a respunsu cu cîteva cuvinte grecesci.

Aleco-pasi'a nu numai, că nu a cutezatu se intre in Filipopolu cu fesulu in capu, cumu se cadea unui pasia si guvernatoru turcescu, d'er' nu s'a incumetatu a arboră nici stindartulu turcescu cu tóte, că Rumeli'a orientala a remasu in poterea tractatului dela Berlinu o provincia turcésca. Acestu faptu e forte semnificativu pentru situatiunea interioră politica a Rumeliei. La sosirea lui Aleco-pasi'a falfaiá pe tóte edificiele publice din Filipopolu numai drapelulu bulgaru, guvernatorulu a voitu că indata se fia luatu josu si inlocuitu cu celu turcescu, d'er' intrevenindu primari'a si spuinduse, că poporatiunea este forte iritata, a propusu urmatorulu compromisu, care a fostu acceptat: Stindartulu turcescu se fia arboratu pe timpu cetirei firmanulu imperialu, prin care se numesce Aleco-pasi'a guvernatoru alu Rumeliei si se sanctionéza statutulu organicu, elaboratu de comisiunea europeana, stindartulu se fia salutatu de 101 salve de tunuri.

Cu totu compromissulu inse stindartulu turcescu n'a fostu arboratu in 30 Maiu candu s'a cettitu firmanulu imperialu din caus'a iritatiunei si agitatiunei ce domnea inca intre poporatiune. Comisiunea europeana insasi a consiliatul pe Aleco-pasi'a se proceda dupa oportunitate. La acést'a procedere va fi silitu noulu guvernatoru si mai multu in viitoriu, elu va trebui se se desbrace cu incetulu de tóte moravurile sale turcesci si se devina Bulgarulu care este din nascere, déca nu voiesce se rischeze de a fi alungatu intr'o buna dimineatia din tiéra. — Interessantu este, că deoarece documentele memorate (fermanulu s. a.) s'au cettitu numai in limb'a turcésca si bulgarésca, Grecii din Filipopolu au protestatu pentru ce nu s'au cettitu s'in limb'a gréea, caci dupa art. 20 cap. 2 alu statutului organicu relatiyu la limb'a oficiala a provinciei, limb'a bulgara si gréea sunt egalu indreptatite cu cea turcésca. Aleco-pasi'a a escusatu faptulu dicendu că comisiunea européna s'a ostenu deja prea multu prin cetirea documentelor in limbele predominante si n'a mai potutu continuá cetirea in limbile minoritatilor provinciei. Prin apucatur'a acést'a Aleco-pasi'a a dovedit că la vreme de necazu ar' fi aptu de a ocupá si postulu unui comite supremu in Ungari'a. — In fine mai adaugem că agitatiunea Bulgariloru in contra fesului lui Aleco-pasi'a si a drapelului turcescu a facutu o impressiune atâtu de rea la Constantino-polu in cátu se dice că Sultanulu ar' voi chiaru se rechiame pe Aleco-pasi'a déca nu va incetá agitatiunea.

Marti in 22 l. c. s'au deschisu Camerele romane de revisuire cu ceremonialulu indatinatu care s'a incepulu c'unu Te Deum la Metropolia. Pénă acuma inca nu amu capetatu nici-o scire despre decursulu acestei solemnitati si despre cuprinsulu mesagiului domnescu de deschidere.

C u v e n t a r e a

II. Sale Episcopului Dr. Victoru Mihalyi de Apsi'a
(tienuta in cas'a Magnatiloru la 13 Maiu 1879.)

Escellenti'a T'a d-le Presiedinte! Mariti Magnati!

Déca cetezu a 'mi redică vocea cu asta ocasiune si a verbi cu profundu respectu la obiectulu din discussiune, o facu acést'a de aceea, fiindu că in Ungari'a caus'a instructiunei elementare in cea mai mare parte se misca inca totu in cerculu afaceriloru autoritatiloru bisericesci. Proiectulu de lege, despre care se desbate si care este facutu numai pentru o parte a cetatianiloru tieriei, privesce mai de aprope cu deosebire interesele de viétia si viitoriulu diecesei romane greco-unite a Lugosiului, incredintiata ingrigirei mele.

Fia'-mi iertatu si mie, care numai că archipastorul alu acesti diecese amu dreptulu de a siedé si de a votá, aci, avendu parte totodata la acea responsabilitate, ce incumbe fiacarui membru pentru hotaririle ce le ie acést'a inalta casa a Magnatiloru, fia'mi dicu iertatu si mie a esaminá mai de aprope proiectulu de lege dela ordinea dileidin unele puncte de vedere ce resulta din insasi natur'a lucrului, despre cari pénă acuma in mare parte inca nu s'a facutu mentiune, si se'mi motivezu astfelii pre cátu potu votulu. (Se audimu!)

Nu a scapatu din vederea inaltei case a Magnatiloru acea cestiune de mare importantia a veacului nostru, care pe terenulu scientiei pedagogice preocupa spiritulu celor mai distinsi barbati de specialitate, intielegu: teori'a instructiunei elementare poporale preste totu obligatória, a manipularei si a mesurei, in care se se estinda acést'a instructiune, care teoria in luptele continue ale societatei crestinesci cu contrarii sei de tóta nuanti'a forméza unu punctu deosebitu de collisiune si cu privire la care amendoue partile se silescu cu-o constanta tenacitate a asigurá causei loru victori'a si

cucerirea terenului si acést'a sub pressiunea acelor relatiuni, sub cari o parte că si cealalta se silesce a scapá ceea ce pote.

Mariti Magnati! Ce-e dreptu, legislatiunea Ungariei a luat o positiune cu privire la caus'a acést'a in Art. de Lege XXXVIII: 1868, pronunciandu-se pentru aceea, că instructiunea elementara se fia pentru toti obligatória, d'er' acést'a legislatiune in spiritulu trecutului seu crestinescu si in consecitia cu sine insusi a adusu la valóre acea idea, dupa care instructiunea elementara in linea prima se tiene de cerculu de dreptu alu potestathei parintesci si numai in linea a dou'a este chiamata la dorint'a parintiloru comun'a seu confessiunea a delatura prin interventiunea s'a scaderile acelei instructiuni. Amesteculu poterei de statu in cestiunea acést'a se pote pretinde numai in a trei'a linea, a trei'a, la dorint'a parintiloru si pe langa dreptulu de suprema inspecțiune, dreptu sprigíne. Asiadéra legea memorata a lasatu la decisiunea libera a parintiloru a mediuloci instructiunea elementare a copiiloru loru pe cale privata seu publica in scólele poporale ale societatiloru seu ale confessiuniloru differite, in cele comunale seu de statu elementare, seu in cele superioare. Si cu totu dreptulu, pentru că inalt'a legislatiune a cunoscutu de a s'a problema, de a s'a deosebita problema respectarea cuvenita a unuia din cele mai sante drepturi ale omului, a dreptului parintescu. Ea a intielesu, ca dreptulu parintiloru ar' suferi violarea cea mai simtibila déca parintii ar' fi impedeclati a se ingrijii de instructiunea elementara a copiiloru loru, asia, că se fia in stare de a dă desvoltare intelectuale a copiiloru loru timbrulu spiritului si a inteligiintei loru proprie si a reproduce asia dicendu si a continua prin acést'a intr'insii spre glorificarea creatorului bunelui insusiri spirituale mostenite de cátca parinti.

Intr'adeveru mariti Magnati? De intieptiunea legislatiunei tieriei unguresci s'a infrantu acea directiune, care se silesce a dejosi demnitatea parintescă prin aceea, că pe parinti ii privesce că pe producetorii numai a unei fintie organice, nu si a unei fintie omenesci perfectionabile prove diute cu facultatile mintiei si ale vointiei libere. Acést'a legislatiune nu a concesu, că in veaculu de facia luminatu intre poporele crestine, cari se bucura de drepturi si de libertate se se prepare calea la introducerea crescerei spartane, care revolta si destrama ori-ce legatura familiara. Principiele cele mai elementare ale pedagogiei stabilescu, că copilulu la incepulu cugeta mai numai asia, că unu instrumentu alu inteligiintei parintesci, că elu nu e capabilu de a cugeta fara de idei metafisice si morale, e incapabilu a castigá asemenei idei fara de limba, ear' a vorbi incepe numai asia, déca in cerculu familiei cu deosebire mama s'a isi da silintia a desvoltá facultatea spirituala, ce zace intr' insulu cruda si necultivata, asiadér' ingrigirea si ostensela parintiloru pune fundamentulu la crescerea si instructiunea copilului. A zidi mai departe pe acestu fundamente, a desvoltá adeca prin exercitie verbale si intelectuale facultatea gingasia a copilului, a lu introduce in cunoștințe necessare si folositore, acést'a este missiunea instructiunei elementare. Spre asigurarea succesului in acesta privintia Art. de lege XXXVIII: 1868 in § 58 a stabilitu acelu principiu, care singu numairu duce la scopu, că in scólele elementare poporale fiacare elevu se'si capete instructiunea in limb'a s'a propria, materna; pentru că legislatiunea ungurésca a cunoscutu intieptiesce, că numai asia prin exercitiu vorbirei si a intelectului se pote sprigini cugetarea copilului si numai in limb'a s'a materna isi pote inmulti cunoștințele. Déca din contra copilulu nu asculta instructiunea in scólele elementare in limb'a s'a materna, in locu de a poté progressá se mana inderetu la acelu momentu alu desvoltarei sale, in care imitandu pe mam'a s'a a incepulu mai antaiu a pronunciá cuvinte.

Dispozitiunea acést'a, care corespunde intr'unu felu recerintelor dreptului naturalu si a crescerei, au credutu a-o poté delaturá unele organe prea zelose, cari, că se marginesc numai la teritoriul diecesei Lugosiului, prin aceea a voitu se inainteze caus'a instructiunei elementare, că in comune curatul romanesci, seu in comune de acele mestecate, unde majoritatea precumpanitoré a poporatiunei este romana, au aplicatu invetiatori de aceia, cari insisi necunoscendu limb'a romana, au fostu octroati de invetiatori locuitoriloru respectivi si asia n'au fostu in stare a dobândi vreunu succesu cu copii acelor comune. Cumu voru poté justificá organele respective o asemenea delaturare a legei, acést'a nu voiescu se-o examinezu mai de aproape. Spre linistirea acelor organe pote servi asternerea si desbaterea proiectului de lege actualu, caci densii, ce-i dreptu, pe contul legei sanctiunate, d'er' numai anticipativu au dusu la sfersitu in tota estinderea s'a, ceea ce proiectulu de lege cu modalitatea s'a voiesce se ajunga numai tieptatu, dispunendu, că in scólele poporale d. e. scolarii romani se nu-si castige instructiunea numai in limb'a loru materna. Cu intentiune o spunu acést'a, pentru că proiectulu de lege nu atinge nici cu unu cuventu, că manuale, din cari voru ave se inietie micii copii limb'a maghiara, in ce limb'a se fia scrise. Adeveratu, că nu se spune in acelu proiectu nici aceea, că ore din manuale maghiare se inietie limb'a, déra se scie in genere, că dupa

recerintele de facia ale metodicei scólele elementare populare nici pentru instructiunea limbei materne nu este ieratu a dă in mana copilului o gramatica sistematica, ci limb'a materna se invetia prin exercitii verbale si intelectuale, prin cétitu si scrisu si prin memorare, si intre aceste exercitii este datoriu invetiatoriul a explicá copiiloru unu alta regula grammaticală. Repetu, acestu proiectu de lege modifica artic. de lege 38 dela 1868, dupa ce a fostu in vigore 10 ani, in un'a din dispositiunile ei cele mai esentiale privitoare la limb'a de propunere, care limba de propunere mediulocesce ori-ce instructiune si numai cátu nu este singurulu vehiculu alu instructiunei populare.

Dupa a mea parere, nici orice negligențe inchipuita, nici orice aparintia de progresu seu de imbunatatire nu pote fi cauza de ajunsu de a modificá legea, pentru că prea bine sciti, dloru, ca legea din vieati'a practica i-si imprumută partea cea mai mare a poterei sale, prob'a cea grava, că este corespondentore scopului si acea mare inuriere asupra dispositiunilor, ce le efectueaza fiacare in propriul seu intereu. Legea ce se aduce in locul aceleia inse, la inceputu chiaru si pentru că este noua pote se conteze la măpușinu respectu, din cauza că nu e inca experimentata este nesigura si in privint'a folosului, c'e'l pote aduce, si probabilu, că va fi stricatioasa la mai multi din societate, a căror asteptari indreptatate le nimicesc, asteptarile de a căror garantare se baséza in mare parte bunastarea socială. Asiadér' schimbarea legilor este totdeauna o intreprindere pericolosa, desi cete odata e de lipsa si necessitatea modificarei loru, punendu casulu, că este indreptatita de ambedoue partile, depinde intotdeun'a dela acea asemnare, care se face de-o parte intre avantajele sperate ale nouei legi de alta parte intre nesiguranti'a acelor avantage si intre micsiorarea respectului si a sigurantiei, care trebuie se aduca cu sine abrogarea legei de mai inainte.

(Va urm'a.)

Revista sinodala.

Sibiu 1 Maiu st. v.

Acuma venim la partea a 2-a, care cuprinde datele statistice, din care se vede, că in archidiaconata au fostu obligati a amblă la scóla 58,436 baiati in etate dela 6—12 ani; éra dela 12—13 ani 25,285, cu totalu d'er' 83,721. In anul 1876/77 au fostu 57,013, de unde urmează, că in anul 1877/78 au fostu cu 1423 mai multi dela 6—12 ani, éra dela 12—15 ani au fostu in 1876/77 24,452, prin urmare in 1877/78 au fostu cu 833 mai multi.

La punctulu acesta observam numai atâtă că nu se spune, căte mii din sumele insurate a cercetatu intr'adeveru scol'a. Credu, că diferintiile intre aratarile de mai susu si intre realitate este in multe parti ale archidiecesei inspaimantatoră apoi nu va presupune niminea, că toti cei obligati au si cercetatu scol'a.

Edificii proprii scolare sunt 627 si 155 incluzate Corespondentore legei sunt 496 si defectuoase 268. In privint'a edificiilor scolare stamur de la. Aceste edificii valoréza 641,639 fl. 26 cr. v. a., in anulu precedentu scolariu valórea loru fostu de 523,434 fl. 53 cr. v. a. prin urmare acuma s'a urcatu valórea cu 118,204 fl. 73 cr. v. a. Déca intr'adeveru datele din acestu an sunt esacte, atunci progressulu ar' fi enormu, de cărui cauta se-mi esprímu indoel'a despre esactitatea acestor date, caci ar' fi progressulu premare intr'unu anu, atunci pote, că datele din anulu treceutu se nu fi fostu esacte. In totu casulu este bine se se fi aratatu la punctulu acesta, de unde provine diferenția cea mare a valórei edificiilor scolare.

Invetiatori sunt aplicati in Archidiaconata 85 si din acesti a sunt numai 254 numiti definitiv, prin urmare 599 sunt provisori. O disproportiona colosală acést'a. De unde provine? Acést'a cestiunea importanta nu o atinge de locu nici consistoriulu nici comisiunea scolara sinodala in reportul seu. Mie mi se pare, că de aceea sunt atati invetiatori provisori, flindu-că cei mai multi invetiatori se recrutéaza dintre teologi, cari dupa legile si regulamentele esistente trebuie se servesc celu pușinu trei ai că invetiatori, că se spota face preoti. Apoi aceia in genere si facinatori a numai că de claca, apoi mai vine si cea imprégurare, că n'au nici pregatirile de invetiatori si tóte le facu numai pe nimerite si pe păpăite, d'er' nicidcumu dupa principii pedagogice caci, candu esu din teologia, n'au nici cea mai mica pracsă si forte pușine si nesigure cunoștințe pedagogice.

La institutulu teologicu-pedagogicu au fostu in cursulu scolariu 1877/8 in anulu I 39; in anulu II 35; in anulu III 38 elevi. Pedagogi au fostu

in anulu I 12 si in anulu II 8. Pedagogia este destulu de slabu cercetata, ca in amendoi anii de abia sunt 20 de pedagogi. Nici consistoriul nici comisiunea scolară sinodala nu ne spune, cari sunt causele acestei aparitiuni. — Din bugetul votat pentru invetitori si scole s-au ajutat 36 invetitori in activitate, 3 invetitori nepotintiosi si 10 scole mai serace si mai strimtorate. — Pentru esamenul de calificatiune s-au insinuat 50 de invetitori, din cari 33 au fost declarati de calificati, 5 s-au declaratu de necalificati si 12 nu s-au presentat la esamenu.

In archidiecesa se afla : a) unu liceu seu gimnasiu completu de 8 clase in Brasovu, pe langa care mai este o scola comerciala de 3 clase si o scola reala inferioara de 4 clase, apoi o scola elementara de baiati de 4 clase si o scola elementara de baiate de 5 clase. Gimnasiul a fostu frequentat de 183, scol'a reala de 54, cea comerciala de 19 scolari; scol'a elementara de baiati de 293, cea de baiate de 180, scol'a de repetitiune de 48 cea de meseriasi de 66 scolari. b) Unu gimnasiu inferior de 4 clase la Bradu in Zarandu. Pe langa care se afla si o scola elementara de baieti. Gimnasiul a fostu frequentat de 63 scolari, era scol'a elementara de 34 scolari. Considerandu lipsa de cultura la poporul nostru, cauta se constateaza cu dorere, ca atatu gimnasiul catu si scol'a elementara din Bradu sunt forte slabu cercetate si ar fi de dorit, ca se se cunosc causele relei frequentari si, deca sunt pedeci dependinte de corpurile seu organe administrative si de corpulu didacticu, se se delature catu mai in graba. Dér', ori de ce natura se fia aceste pedeci, este de lipsa se fia studiate si dupa potintia delaturate.

Scole capitale seu elementare cu mai multe clase sunt in Brasovu, Satulungu, (Sacele) Branu, Zernesti, Veneti'a de Josu, Resinari, Saliste, Sebesiu, Lancrami si Dobra: Aceste 10 scole elementare sunt forte puçine pentru o poporatiune de peste 600,000 de suflete, din cari se compune archidieces'a gr. or. transilvana, ca-ce ar' trebui se fia in fiacare protopiatu celu puçinu o scola elementara. De gimnasii nici nu mai vorbescu, cace ar' trebui se avemu la cate 100,000 de suflete celu puçinu cate unu gimnasiu completu, der' apoi cu ce se le mai infintiamu, ca si acestea doare, care le avemu se tienu cu mari greutati.

Mai incolo, dice reportul : in cestiunea fondului de pensiune pentru invetitori, pentru veduvele si orfanii loru, nu avemu de a ve reporta alta, decatu, ca suntem totu in stadiul, in care eram la sessiunea din anulu trecutu. Cestiunea acésta este cea mai importanta pentru prosperitatea scolelor noastre confessionale si tocmai pe acésta au negles'o intr'unu modu neiertatu atatu sinodele, catu si consistoriile noastre. De ar' fi luatu mersurile necessarie, pena nu venea guvernantu cu legea sa, astadi afacerea acésta momentosa ar' fi regula si s'ar fi potutu aduna, dupa principiile stabilita in regulamentulu din 1877, de 10 ani de dile multe dieci de mii de florini. Dér' autoritatile noastre bisericcesci si scolare n'au luatu dispozitiunile necesarie pentru fondulu de pensiune la timu si astadi trebuie se se lupte cu mari greutati si cu perderi inseminate de bani, deòrare guvernulu a constrinsu prin organele sale administrative pe toti invetitorii nostri confessionali se contribuie la fondulu de pensiune creatu de statu pentru invetitori. Tote acele sume sunt pentru vecii vecilor perdue.

Ce se atinge de acestu reportu alu consistoriului despre starea invetimentului nu e nici pe departe multiamitoriu, ba chiaru nici comisiunea scolară n'a fostu multiamita cu elu si éta cumu se pronuntia acea comisiune : „Reportul prezentat in genere nu da unu tabiou exactu din care se se pota vedé adeverat'a stare interna si esterna a scolelor noastre. Nu se vede, in care parti scolele stau mai bine, in care mai reu, in cate comune nu exista scole de locu, cate carti s'au introdus, ce instructiuni si circulare s'au esmisu pentru imbunatatirea invetimentului, in care parti s'au visitat scoalele si cu ce resultat. Mai departe nu este evidentu din reportu, cate siedintie a tie-nu senatulu scolaru, cate piese au intrat, cate sau resolvit si cate nu. Conspectele tabelarice statistice sunt forte neesacte in privint'a operatiunilor numerice.“

Cu privire la verificarea deputatilor sinodali vedem, ca numai alegerile acele au datu causa la discussiuni lungi si infocate, unde a fostu in jocu alegerea de consistorialisti facia de alti deputati. Asia s'a incinsu discussiune asupra alegerii

clericale din cerc elect. XIX alu Fagarasului, in care a esitu deputatu unu simplu parochu facia de secretariu consistoriului. In cerculu acesta s'a tramis, ca comissariu, din partea sinodului consistorialistul Zah. Boiu, ca se cerceteze faptul. Asemenea s'a incinsu desbateri mai lungi la verificarea alegerilor din cerculu I (Resinari) si din cerculu III electoralu (Sebesiu) unde a fostu in jocu alegerea a doi consistorialisti.

In siedint'a a IV arata comisiunea generala, ca regulele directive asternute de comisiunea administrativa a tipografiei archidiecesane stau in contradicere cu conclusulu sinodului din 1878 nr. 77 si vatama dreptulu de proprietate si de dispunere, care compete archidiecesei, apoi nici nu normeza de ajunsu modalitatea manipulatiunei, de aceea s'a datu aceste regule directive comisiunei respective spre a le conforma dupa conclusulu posmenit. Ore nu era multu mai bine, ca sinodul se fia facutu singuru modificatiunile recerute, decatu se le mai tramita inapoi la comisiunea tipografiei, ca priu acésta numai s'a mai amanatu pe unu anu de dile regularea acestei afaceri importante. Fericitulu Mitropolit Siagun'a, care a lasatu prin testamentu, ca tipografa infinitata de densulu se se administreze de catra unu comitetu, a dispusu totodata, ca se se tiparesca in acea tipografia cartile scolare cu conditiuni moderate si acceptabile. Dér' apoi facut'a respectivulu comitetu pena acuma ceva in privint'a acésta? Cu dorere cauta se-o spunu, ca comitetulu n'a implinitu dorint'a testatorului, pentru ca siedu carti didactice de ani uitate fara se fia tiparite. —

La acestu sinodu s'a asternutu din partea consistoriului si unu regulamentu pentru administrarea si controlarea averilor parochiale, déra sinodulu nu la luatu in sesiunea acésta in desbatere, si asia inca unu anu de dile voru mai merge treburile in administratiunea si control'a averilor parochiale dupa sistem'a patriarcala, dupa care multe averi parochiale pena acum'a s'au prepadit. Numai o sistema rationala si o controla rigurosa va face, ca se se pastreze averile parochiale si se prospereze. Candu va vedé poporulu, ca aveera parochiala se administréza regulat si cu acuratetia, atunci va contribu multu mai bucurosu decatu pena aci. Introduceti acestu regulamentu catu mai curéndu, der' cautati se se si observeze de tote organele administrative de susu pena josu cu tota strictet'a.

Intre alte concluse salutare a adusu sinodulu si acelu conclusu, ca pena la sessiunea viitora consistoriulu se elaboreze unu proiectu pentru infiniatiarea unui esactoratu archidiecesanu, care va ave se censureze tote afacerile financiare ale archidiecesei. Acésta institutiune era forte de dorit si paguba ca nu s'a instituitu mai de multu, ca multe interese materiale nu se negligea, dupa cumu s'a i templatu pena acuma, multe spese se erutiea pentru diversele parochii, se delatura multe relee rodu cumplit la starea materiala a parochilor. Dela starea materiala depinde inse totulu, deca acésta este buna, esti tare si mare, deca este rea, trebuie se fii umilitu si supusu si se astepti se ti pice mil'a imperatésca in gura.

In fine merita a fi memoratu unu conclusu dupa care consistoriulu este autorisatu, ca cu banii din fondurile archidiecesane se cumpere mosii. Modulu acésta de a alocá banii ofera negresitul multu mai mare siguritate de catu cumperarea de actiunilor drumurile de feru s. a.

(Va urmá.)

Missiunea romana la Stockholm. Cetim in „Monit. Rom.“ : Principele Gr. Basarabu Brancovénu a fostu insarcinat de a notificá guvernului Regal alu Suediei si Nordvegiei independent'a Romaniei, si de a duce M. S. Regelui Oscaru II, insigniele ordinului „Sté'a Romaniei.“ Principele Brancovénu a plecatu din Parisu, insocutu de D. majoru d. Barcanescu, adjutantu alu A. S. R. Domnului, la 30 Martiu st n. trecutu. Ajunsa la Stockholm la 3 Aprile missiunea romana a insciantu, in data pe d. generalu Björsterna, ministru afacerilor straine, de sosirea sa, roandu'l'u a obtiné dela M. S. Regele o audientia pentru remiterea scrisorei autografe a A. S. R. Domnului si a ordinului romanu. Dupa intrevaderea acésta missiunea romana a fostu inscianta, ca M. S. Regele o va primi in diu'a de 5 Aprile. In aceea di la orele 12, marele maestru de ceremonie alu Curtiei, D. comite de Salza a venit u persoana de a luatu pe Principele Brancovénu si pe majorulu Barcanescu, in trasurele Curtiei Regesci, spre a-i conduce la Palatul. Ceremonialul pentru primirea D-loru a fostu in tocmai, ca celu ce este stabilitu pentru primirea tramisilor extraordinari si a ministrilor plenipotentieri ai celorlalte

state suverane. Introdusi, de marele siambelau, D. baronu de Bunde, in cabinetulu Regal, D. Brancovénu a remis M. S. Regelui scrisorea A. S. R. Domnului Carolu I, si insigniele ordinului „Sté'a Romaniei“. Maiestatea S'a insarciná pe sietulu missiunei noastre de a esprimá Augustului Suveranu alu Romanilor sympathia ce o are pentru A. S. Regala, catu si pentru poporul Seu, aratandu, catu este de fericit uviendu, ca Romania, atatu prin staruintele sale seculare, catu si prin nobil'a purtare a tinerei armate, occupa in sfarsitu astadi locul ce i se cuvine, acel'a de statu liberu si independentu multiamindu totodata pentru trimiterea ordinului. Maj. S'a esprimá, in acelasiu timpu cele mai vii multiamiri pentru bun'a primire ce s'a facutu in Romania A. S. R. Principelui mostenitoru alu Suediei si Nordvegiei.

La 7 Aprile, M. S. Regele a datu unu prandiu in onorea missiunei romane, la care au asistat membrii familiei regale, D-nii ministri, toti marii demnitari ai Regatului si ai Curtiei regale. Maj. S'a purta cordonulu „Stelei Romaniei.“ Pe la sfarsitul prandiu Regele adresandu-se Dui Brancovénu, a redicatu paharulu : „In sanetatea A. S. Principelui Carolu I alu Romaniei, a Elisabetei Domnei si in prosperitathei Romaniei“. Apoi intorcendu-se catra D. majoru Barcanescu dise : „In sanetatea vitezei armate romane“! Dupa prandiu Regele s'a intretinutu lungu timpu cu Principele Brancovénu, despre Romania, si in momentul de a se retrage lu insarciná se insciantieze pe A. S. R. Domnulu, ca i confira marea cruce a ordinului „Serafimulu“. A dou'a di, la 8 Aprile, D. ministru alu afacerilor straine a datu asemenea unu prandiu in onorea missiunei noastre, la care asista toti dnii ministri ai Suediei si Nordvegiei, alti demnitari ai Regatului si ai Curtiei regale. D. ministru a ridicatu urmatoriul toastu : Ridicu acestu toastu in onorea Romaniei libere si independente si in sanetatea ilustrului ei Suveranu A. S. R. Principele Carolu I, carele, prin inteleptiunea S'a, radiematu de aventulu patriotie alu poporului seu, si pe viteji'a stralucita a armatei sale a sciutu se dobendesca Romaniei locul ce i se cuvine intre Statele neuternate.“ Principele Brancovénu a respunsu ridicendu unu toastu in sanetatea M. S. Regelui Oscaru II, a Augustei Sale familii si in fericeira Regaturilor unite. D. majoru Barcanescu a multiamitit Escentiei Sale in numele armatei romane. La 9 Aprile, missiunea romana a asistat la o revista, in care Maj. S'a trecea pe matelotii esiti din scol'a de marina. Totu in aceea di Regele a binevoit u'i acordá o audientia de plecare. M. S. Regele a conferit u acesta ocazie malele cordonu alu „Stelei Nordului“ Principelui Brancovénu, si crucea de comandorul ordinului „Spadei“ d-lui majoru Barcanescu. Missiunea romana a parasitu Stockholmulu la 10 Aprile.

Diverse.

(Domnitorul Carolu) a adresatu ministrului-presedinte I. C. Bratianu o scrisore, in care multiamesce in numele seu si alu Domnei pentru dovedile de afectiune si devotamentu caldurosu, ce li s'au datu de catra toti cu ocaziunea aniversarei suirii sale pe tronu si a proclaimarei independentiei. „Tiér'a intréga, dice domnitorul, s'a grabit u ne dá cele mai duióse dovedi de iubire. Judetie, orasie si sate chiaru s'au asociat la frumós'a serbare ce ne-a facutu capital'a. Anim'a Nôstra e adêncu petrunsa de recunoscintia pentru aceste magulitóre semtieminte, caci vedem in ele o noua incuragiare spre a ne consacrâ tota vieti'a la fericirea vitezei si banei Nôstre Romanii.“ —

(Uu u duelul pentru Griviti'a.) Diariul italiano „La Lombardia“ scrie — cumu ne spune „Rom. Lib.“ — ca la Como a fostu unu duelu cu pistolulu intre unu Romanu d. Cot... si unu Russu, comitele Tom... Caus'a duelului a fostu o conversatiune animata asupra batalicii dela Griviti'a si vitejiei Romanilor, tagaduita de Muscalu, care a insultat armata si natiunea romana. Comitele Tom..., a fostu ranit u cõsta si transportat la Lugano.

(Fiiulu lui Napoleonu.) Publicistulu Vegezzi Ruscalla spune, intr'unu articolu intitulat „il Napoleonino“, ca fiul ex-imperatului Franciei viseaza mereu a se vedé urcatu pe tronulu, de pe care a cadiutu fatalu seu, convinutu fiindu ca intemperantele radicalilor vor face pe Francesi a se intorci ear' spre principiele monarchice. Conducu de acestu visu si indemnatur de partid'a bonapartista, s'a dusu la Capulu Bunei Sperantie spre a luá servitii in armata britanica, credindu ca cu o asemenea fapta va castigá influentia asupra belicosei natiuni francese. Neobicinuitu cu obsele militare si crescutu in moliciune la Tuilleries, „il Napoleonino“ a cadiutu bolnavu si acum se intorci la Londra spre a si recastigá sanetatea, ce-a

perdut'o la Capetown, necastigandu nimicu in schimbul acelui perde. Bóla ce l'a cuprinsu facuse a se respandi o mincinósa veste de mórtea lui. Spuindu acestea, ilustrulu publicistu adauge, că credint'a fiului invinsului dela Sedan, că va triumfă odata intentiunea sa, se va nimici d'imprenuna cu partidulu bonapartistu, care astadi esista, déca Francesii voru continuá a mantiené guvernul re-publicanu in acea cale de moderatiune si de temperantia, ce le-a consiliat'o Thiers, si pe care le-o consilia Gambetta, Grévy si alti ómeni de statu eminenti.

„C. B.“

(Societatea de lectura) a studentilor dela gimnasiulu romanu din Brasovu va tiené Dumineca la $10\frac{1}{2}$ ore a. m. o siedinta literara a careia programa o vomu impartasi in nr. venitoriu.

(O moru.) Mercurea trecuta a fostu omoritu c'unu cutitu birtasiulu sasu din Brasiovulu vechiu Welther de cătra cumnatulu seu Kellers. Acest'a in turbarea s'a a vulneratu si pe soçi'a birtasiului si pe alta femeia ce se afla in casa. Motivulu, se dice că a fostu unu processu ce l'au portat cu cumnatii multi ani, pentru 500 fl. ce ii datorea birtasiulu lui Kellers, care processu s'a decisu in defavorulu celu din urma. Omoritoriu s'a presen-tat singuru la politia orasiului, unde a fostu arestatu.

(O travire prin vaccinare.) „Gaz. d'Italia“ relatéza unu casu tristu intemplatu in Castiglione d'Orcia in provinci'a Sien'a. Unu comitetu románu concesionatu de prefectur'a din Rom'a pentru vaccinare (posaire, altoire de versatu) tramise la numit'a comuna vaccinu (posu). In 26 Aprile se posaira din partea mediciloru respectivi cu acelu vaccinu 38 de copii. Dér' dupa ce a decursu timpulu incubatiunii s'a descoperit, că in casele acele s'a introdusu veninulu celu mai tristu si s'au causatu devastatiunile cele mai teribile. Pustule si bube esira pe trupurile copiilor si dupa puçine dile muri nepót'a sindicului Irma Peteffi, că jertfa bólei inposaite. Fara amanare reportara medicii la autoritatile publice si in 11 Maiu a. c. ordina tribunalulu din Montepulciano autopsi'a cadavrului, cercetarea celor bolnavi si o ancheta. Din 38 vaccinati s'au infectat 29 si tocmai aceia, cari fura vaccinati cu vaccinulu din döue cuthii din cele trei ce le-a tramsu comitetulu romanu: Vaccinulu a fostu nesanatosu pentru că s'a luat pote dela o vaca greu bolnavita.

(Unele momente din istoria drumurilor ferate.) In 27 Octobre a anului acestuia voru fi tocmai 50 de ani, de candu locomotiv'a cea d'antaia a lui Stephenson a castigatu in Anglia premiu, si a deslegatu totodata problem'a intrebuintarii aburului spre a amblá cu carulu pe uscatu. La corabii se intrebuintaise poterea aborului inca mai d'inainte. In 17 Septembre 1830 se deschise cea d'antaia cale ferata anglesa dela Liverpool la Manchester. La finea anului 1835 facea lungimea tuturor drumurilor ferate de pe facia pamantului ce erau construite gata a 2425 chilometre, la finea anului 1877 facea lungimea drumurilor ferate numai in Europa peste 154,000 de chilometre. Germania se afla dupa lungimea liniilor sale de cali ferate in fruntea Europei, cu finea anului 1877 avu 30,464 chilometre. Anglia are 27,540, Francia 23,383, Russi'a 21,687, Austro-Ungaria 17,997, Itali'a 8213, Spania 6199, Svedia 4791, Belgia 3710, Elvetia 2565, Tierile de josu 1974, Turcia 1537, Danemarc'a 1446, Roman'a 1233, Portugalia 969, Norvegia 802, Grecia 13 Chilometre in circulatiune. Staturile Unite din Americ'a nordica au singure o reti'a de $\frac{5}{6}$ a lungimei drumurilor ferate europene (127,470 Chil. la finea anului 1877), in ceealalta parte a Americei se afla vreo 19,000, in Asia 14,000, in Australi'a 3—4000, in Afric'a 2,900 Chilometre. Spesele pentru reteaua drumului ferat din tota lumea se calculeaza pena la 30 de miliarde. O suma acésta colossală, déra apoi cătu de colossală este sum'a, care au intrebuintat'o ómenii pentru inventarea instrumentelor cu cari se se omore. De sigur aceea este multu mai grandiosa.

(Tergulu Mosiloru) a fostu in anulu acesta mai animatu de cătu alta data scrie „Roman.“ Ieri, Jou, timpulu fiindu admirabilu, intrég'a capitala Bucuresci iesise afara, la Oboru, că se ie parte la acésta petrecere nationala. Domitorulu a esit u trasur'a si a fostu primitu de poporatiune, pretutindeni, cu entusiasmu. Ceea ce va surprinde pote pe cititorii nostri este urmatórea

istoriora: Pe candu ne preambamu printre acea multime vesela si scomotósa, zariramu de ua data pe d. generalu Davila, insotitu de unu domnu in altu si blondu, amendoui in imbracaminte civila, terguindu de la tota lumea, povestindu cu tota lumea, in fine amestecandu-se printre multimea cea mai desa si luandu parte la tota veselie poporului. D. generalu Davil'a este inse destulu de poporaru, pentru că se nu ne surprinda acésta purtare a d-séle. Déru cine era nobilulu strainu care lu insotia? Nimeni altulu de cătu principale moștenitoru de Hohenzolleru. Augustulu frate alu Domitorului Carol I, care a petrecut ieri tota diu'a, incognito, in midiloculu poporului romanu, bendu si mancandu cu elu, inchinandu cu dorobantii, terguindu de la tota siatrele si adunandu unu intregu museu de donitie, strachini, óle, farfurii si linguri de lemn, si multe altele, cu care va puté face la Sigmaringen o a dou'a editiune a „Mosiloru“ din Bucuresci. Nu a remas unu singuru articulu din industri'a nostra nationala, din care se nu se fi cumperatu căteva obiecte.

(O drama ingrozitoria.) Se comunica „Romanului“ unu faptu destulu de tristu, si forte caracteristicu prin circumstantiele care lu incungiura, intemplatu in nopte de 26 Maiu in suburbia Dichiul din Bucuresci. D. Aleandru Tudor, serventu de politia, insurase pe fiulu seu celu mai mare cu o juna feta, si in nopte aceea se celebră nunt'a in cas'a parintiloru ginerelui, in strad'a Bratiului. Pe la 12 si jumetate dupa mediulu noptii, pe candu toti nuntasii siedeau la mésa intinsa din curte si se veselau, unulu din comaseni, Michaiu Marinu, care era vecinu cu socii mari, voindu se marésca veseli'a celorulalti, trecu la elu acasa si luă o pusca de gardistu precum si vr'o döue cartusie, că se sloboða căteva focuri, dupa cumu e datin'a la asemenea oca-siuni. Pe candu se afla intr'o gradinita, alatura cu curtea in care era ospetiu, Michaiu Marinu puse o cartusia in arma; inse, voindu se inchidia magazi'a pusci, scapă coco-siulu, cartusia luă focu, glontiulu trecu printre uluci, sfarama bratiulu stangu alu fratelui ginerelui, strabatù apoi corpulu mamei acestuia Mari'a, care tocmai aducea fruptura la mésa, si de aci se duse de se isbi in zidu, resbindu pena la o adencime de o schiopă. Serman'a femeia cadiu si dupa căteva momente fu unu cadavru. Ori-cine si pote incipn'i consternatiunea celor de facia. Capulu familiei, Alexandru Tudor, vediendu pe soçi'a s'a mòrtă, éru pe fiulu seu cu bratiulu sfaramatu pe la cotu si acestea in midiloculu veseliei nuptiale, fu atat de adencu miscat, in cătu fu atinsu de o comotiune cerebrală. Acestea fu tragicul sfirsitu alu nuntii din strad'a Bratiului. Mésa stá parasita de óspeti, cu fruptura de mielu neatinsa, cu sticile si paharele pline cu vinu. In mediuloculu curtii o femeia că de vr'o 40 ani, inca frumósa, intinsa mòrtă la pamant. In casa fratele ginerelui cu bratiulu sfaramatu si incunguratu de rude si de óspeti, cari cauta a'i dà ajutoriu. Intr'unu coltiu mirés'a, o juna feta impodobita cu vestimente nuptiale, palida, că mòrtea si incremenita. De alta parte socrul mare intr'o stare de desperare, care pote, că'i va lasa in tota viéta urme nesterse — e temere, că elu va remane alienatu. Óspetii plangéndu pe nefericitele victime, vaitandu-se si mirandu-se de acésta fatala intemplare, éru celu mai nefericitul dintre toti, autorulu acestei tragedii, desperatu si suferindu cele mai crude remuscarri pentru nefericirea ce din imprudentia si fara voia adusese asupra unei familii, pe candu acésta se afla in midiloculu fericirii. Acésta era situatiunea, pe care o gasi d. prefectu alu politiei pe la 2 ore din nopte candu, incunoscintiatu despre faptu, a alergat la facia locului. Negresitu, că d'sa a luat indata tota dispositiunile pentru a dà ajutoriu celor suferindu. Baiatul raniu a fostu condusu la spitalul Colintin'a unde i-sau datu cele mui bune ingrijiri. Osulu si incheiatu dela cotulu stangu fiindu sdrobite, e probabilu, că va trebuí se se faca o amputatiune. Nefericitulu tata a fostu asemenea pusu sub ingrijirea unui medicu. Omoritoriu involuntariu a disparsu si pena acumu nu se scie, unde se afla.

Nr. 5 ex 1879. Desprt. IV.

Con vocare.

Subscrisii in numele comitetului despartiamen-tului alu IV-lea isi iau libertate a annnciá, că adu-narea generala a acestui despartiumentu pentru anulu curentu se va tiené in 6 Iulie 1879 cal. nou in comun'a „Cujiru“ comitatul Huniadorei, la care sunt cu onore invitati toti, carora le záce la anima prosperarea intelectuala a poporului ro-manu.

Sebesiu in 27 Maiu 1879.

Balomiri
director.

Ioanu Munteanu
secretar.

Nr. 57/1879.

2—3

Concursu.

Pentru optu (8) tineri romani, cari voiescu a invenia vreuna din urmatórele meserii: rotari'a,

dulgheri'a, ferari'a, cosiocari'a, mesari'a, cismari-palararia, curclari'a séu sielari'a, se deschide pri-acésta concursu la unu ajutoriu pentru fiacare de căte 25 fl. pe anu.

Suplicele au se fia instruite cu urmatóriile documente:

1. Carte de botezu, din care se fia evidentu concurentele e de nascere romanu si că in acelu puçinu etatea de 14 ani.
2. Atestatu scolasticu, că are celu puçinu cunoscintie ce se predau in scólele primarie di Austro-Ungari'a si se cunosc si o alta limba usitata in tiéra, precum german'a séu maghiar'a.
3. Reversa dela parinti séu tutori, că voru lasa pe fiii loru se invenie meseri'a, la care se aplica, pena candu voru esi calfe séu sodali atestatu in regula.
4. Unu exemplariu din contractulu ce parinte séu tutorele suplicantului voru incheia cu manuscrisul, la care inveniacelulu intra la meseri ce si-a alesu-o.

Suplicele astfelui instruite suntu a se inainta subsemnatului Comitetu pena in 31 Iuliu a. st. n.

Sibiu 10 Maiu 1879.

Comitetul Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Anunçiu.

Subscris'a aduce prin acésta la cunosciintia publicu, că in altul Ministeriu ungurescu regesesc de Culte si Instructiune publica prin emisulu se de dato 16 Aprilie 1879 Na. 9011 de nou a institutu institutul meu de fetitie — ce esista del anul 1854 in Brasovu — că institutu publicu intielesulu legilor celor noue pentru instructiune.

Aducendu acésta la cunosciintia on. publicu, permitu a publica program'a institutului meu dupa cum urmează:

Programa de sciintie
ce se predau in

INSTITUTUL VAUTIER
care esista de 23 de ani
IN BRASIOVU.

Limbele obligatorie.

Germana.	SCIINTIELE.
Francesa.	Religiunea. Istor'a naturala
Romană.	Istor'a. Arithmetica
Ungara.	Geografi'a. Caligrafi'a
	Physic'a.

Lucrulu de mana;
croire dupa mesura.

Facultative.

Piano.	Jocu.	Limb'a englesa.
Music'a vocala.	Gimnastic'a.	Limb'a italiana
Desemnul.	Notatiune.	

Pretiul pentru o eleva

pe unu anu **60 galbini**, — de platitu pe unu jumetate inainte. — Doctorulu si medicamentele se platescu separat.

LINGERIA.

6 camasi.	2 prosópe.	1 pahar.
6 fuste.	2 serviette.	1 ceasca de cafea
6 p. ciorapi.	4 camisáne.	1 matraca.
4 ceareafuri.	4 scufe.	2 perine.
4 facia de perina.	1 tachima.	1 cuvertura.

NB. Esamenele incep in 3 Iuliu si duréza 8 dle. Obiectele se propunu in limb'a materna a elevului respective.

1—2

Henriette Vautier.

Cursulu la burs'a de Viena
din 3 Iuniu st. n. 1879.

5% Rent'a chartisia (Metalliques) . . .	68.80	Oblig. rurali ungare . . .	83.2
5% Rent'a-argintu(im-prumutu nationalu).	71.—	" " transilvane . . .	87.—
Losurile din 1860 . . .	127.50	" " croato-slav. . .	83.2
Actiunibancei nation. . .	839.—	Argintulu in marfuri . . .	—
inst. de creditu . . .	272.—	Galbini imperatesci . . .	5.2
Londra, 3 luni . . .	116.—	Napoleond'ori . . .	9.2
		Marci 100 imp. germ. . .	56.2

Editoru: Iacobu Muresianu.

Redactoru responsabilu: Dr. Aurel Muresianu

Tipografi'a: Ioane Gött si fin Henric.